

UZBEKISTONDA TERRORIZMA KARSHI KURASH VA
MINTAKAVIY XAMKORLIK

Z.X.Auxonov

*Chirchik oliy tank kumondonlik muxandislik bilim yurti
Kurollanishi va otish kafedrasida ukituvchisi podpolkovnik*

Annotatsiya: S'nggi yillarda terroristik guruhlar va ular tomonidan sodir etilayotgan terrorchilik harakatlarining o'sishining keskin tendentsiyasi kuzatilmoqda, global terrorizm muammosi yildan-yilga kuchayib borayotgani zamonaviy ko'p qutbli dunyo xavfsizligiga jiddiy tahdid solmoqda. O'zbekiston bugun terrorchilik tahdidiga qarshi kurashda qat'iy pozitsiyani egallaydi. O'zbekistonning terrorizmga qarshi kurashdagi prinsipial pozitsiyasi shundan iboratki, "hech bir davlat o'zining jahon terrorizmiga qarshi kurashdagi ishtirokini istisno etmasligi, terrorchilik tashkilotlari uchun tranzit zonalar va "yashil yo'laklar" bo'lmasligi kerak". eng zaif, shuning uchun Markaziy Osiyo mintaqasi tarkibiga kiruvchi mamlakatlarning terrorizmga qarshi xavfsizligini ta'minlash strategiyasiga alohida e'tibor qaratish lozim. Ushbu maqolada biz O'zbekistonning mintaqaviy aksilterror siyosati doirasidagi aksilterror siyosatini ko'rib chiqamiz.

Kalit so'zlar: O'zbekiston, terrorizmga qarshi siyosat, terrorizm, terrorchilik tashkiloti, jamiyat.

"Terrorizm" tushunchasini o'zining eng umumiy ko'rinishida "ayrim davlatlar va mamlakatlar ichidagi hukmron sinflar tomonidan tartibga solinadigan, insoniyat sivilizatsiyasi uchun halokatli jarayon, bir tomondan, shaxsning ijtimoiy-iqtisodiy va huquqiy holatini sezilarli darajada yomonlashtiruvchi jarayon" deb ta'riflash mumkin. mamlakatlar va keng ommani, aksincha, ularni o'z manfaatlarini fashistik kuchlar va hokimiyatdagi tuzilmalar zo'ravonligidan himoya qilishda qurolli kurashlardan foydalanishga, hukumat amaldorlari va begunoh fuqarolarni qurbonlik portlashlari va qotilliklariga majburlab". So'nggi bir necha yil ichida terrorchilik tahdidi bilan kurashish amaliyoti terrorchilar axloqiy tamoyillarga ega bo'lmagan "odamlar" ekanligini ko'rsatdi. Bunga misol qilib musulmon madaniyatini keltirish mumkin, uning ba'zi vakillari o'zlarining fanatik super maqsadlari - sog'lik, oila, ota-onalar, bolalar va boshqalar uchun hayotdagi barcha qadriyatlardan voz kechishga tayyor. "Muqaddas jihod" deb atalmish amalni olib borayotgan odamlar uchun axloqning aniq chegaralari yo'q.

Bugungi kunda O'zbekiston Afg'oniston, Turkmaniston, Tojikiston kabi davlatlar bilan chegaradosh bo'lib, ular hududida dunyoning aksariyat davlatlarida taqiqlangan terrorchilik tashkiloti a'zolari bir necha bor aniqlangan, bu esa ushbu

davlatlarning hududlari deb aytish imkonini beradi. IShID jangarilari uchun norasmiy bufer zona vazifasini o'taydi va O'zbekiston davlati chegaralariga xavf tug'diradi. Maqsad terrorizmga qarshi kurash bo'lgan ShHTning mintaqaviy siyosati doirasida mamlakat hukumati terrorizmga qarshi kurashning tarixiy tajribasi va hududiy vaziyatning haqiqiy holatiga asoslanib, terrorizmga qarshi siyosatni ishlab chiqadi. terroristik, ekstremistik va separatistik tahdidlar, shuningdek, radikal tahdidlar. O'zbekistonning barcha faoliyati ShHTning mintaqaviy aksilterror siyosati doirasida amalga oshirilmoqda.

O'zbekiston antiterror tashkilotlari faoliyatida faol ishtirok etadi. Dushanbeda bo'lib o'tgan Markaziy Osiyo hamkorlik tashkiloti yig'ilishida taqiqlangan terrorchilik tashkilotlari ro'yxati e'lon qilindi.

Mustaqil O'zbekiston terrorizmga qarshi kurashning o'ziga xos tarixiga ega bo'lib, unda mustaqillikka erishgandan so'ng radikal g'oyalarning tarqalishi og'ir ijtimoiy-iqtisodiy vaziyat, mintaqada qo'shimcha beqarorlik markazlarining paydo bo'lishi, hokimiyatni din orqali qonuniylashtirish va mustahkamlashga urinishlar bilan bog'liq edi. Shu bilan birga, SSSRda dindorlarga qarshi qatag'onlar va tazyiqlar bilan birga olib borilgan ommaviy ateistik siyosat O'rta Osiyo makonida radikal guruhlarning shakllanishiga ham katta yordam berdi.

1980-yillar oxirida Sovet Ittifoqining mafkuraviy pozitsiyalarining zaiflashishi, ijtimoiy-siyosiy jarayonlarning liberallasuvi turli xalqaro ekstremistik markazlarning xorijiy emissarlari orqali mafkuraning O'zbekiston va Markaziy Osiyoning boshqa mamlakatlariga faol kirib borishiga xizmat qildi. Bu esa O'zbekistonga xos bo'lmagan hodisa – diniy ekstremizmning keng tarqalishiga turtki bo'lib, mamlakatdagi konfessiyalararo va millatlararo totuvlikni buzishga qaratilgan edi.

Bugun O'zbekiston xavfsizlik xizmatlari o'zbek islomchilar harakati jangarilari safiga qo'shilgani va shu bois qo'shimcha aksilterror choralari ko'rish zaruratidan alohida xavotir bildirmoqda. Biroq shu kungacha IShID safida jang qilayotgan O'zbekiston fuqarolari soni noma'lumligicha qolmoqda. Hozir O'zbekiston Islomiy Harakati ancha kichik va kuchsiz tashkilot chunki a'zolari ham mamlakat ichida, ham xorijda ommaviy ta'qiblarga uchragan. Shunday qilib, DRAda ular Tolibon tomonida jang qildilar va Amerika Qo'shma Shtatlari tomonidan faol bombardimon qilindi.

Shunga qaramay, O'zbekiston mustaqillikning dastlabki bosqichida ham ko'p millatli va ko'p konfessiyali, 130 dan ortiq millat va elat vakillari istiqomat qilayotgan, 16 konfessiyaga ega davlat sifatida dunyoviylik tamoyillariga asoslangan demokratik-huquqiy davlat qurishning aniq yo'lini tanladi. Terrorchilik tahdidlarining kuchayishi sharoitida O'zbekiston xavfsizlik va barqaror rivojlanishga ustuvor ahamiyat qaratgan holda o'z strategiyasini ishlab chiqdi. Tadbirlarni ishlab chiqishning birinchi bosqichida asosiy e'tibor terrorizmning turli ko'rinishlariga, jumladan, ma'muriy va jinoiy javobgarlik tizimini shakllantirishga qaratildi. qonunchilik bazasini

mustahkamlash, huquqni muhofaza qiluvchi organlar tizimini takomillashtirish, terrorizm va uni moliyalashtirishga qarshi kurashish sohasida sud odil sudlovini samarali amalga oshirishga ko'maklashish. Davlat tuzumini konstitutsiyaga zid ravishda o'zgartirishga chaqirgan barcha partiya va harakatlarning faoliyati to'xtatildi. Shundan so'ng bu partiya va harakatlarning aksariyati yashirin faoliyat yuritdi.

Shu munosabat bilan yangilangan O'zbekistonda asosiy e'tibor terrorizmning tarqalishiga turtki bo'layotgan shart-sharoit va sabablarni aniqlash va bartaraf etishga qaratilgan. Bu chora-tadbirlar O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 7-fevraldagi qarori bilan tasdiqlangan 2017-2021-yillarda mamlakatimizni rivojlantirishning beshta ustuvor yo'nalishi bo'yicha Harakatlar strategiyasida o'z ifodasini topgan. Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyev mamlakatimiz xavfsizligini ta'minlashning ustuvor yo'nalishlari sifatida O'zbekiston atrofida barqarorlik va ahil qo'shnichilik kamarini barpo etish, inson huquq va erkinliklarini himoya qilish, diniy bag'rikenglik va millatlararo totuvlikni mustahkamlashni belgilab berdi. Bu sohalarda amalga oshirilayotgan tashabbuslar BMTning Global aksilterror strategiyasi tamoyillariga asoslanadi. Ekstremizm va terrorizmning oldini olish va unga qarshi kurashish bo'yicha yondashuvlarni kontseptual qayta ko'rib chiqish quyidagi asosiy fikrlarni o'z ichiga oladi. Birinchidan, Mudofaa doktrinasi, "Ekstremizmga qarshi kurashish to'g'risida", "Ichki ishlar organlari to'g'risida", "Davlat xavfsizlik xizmati to'g'risida", "Milliy gvardiya to'g'risida"gi qonunlar kabi muhim hujjatlarning qabul qilinishi huquqiy asosni mustahkamlash imkonini berdi. terrorizmga qarshi kurash sohasida oldini olish uchun asos. Ikkinchidan, inson huquqlari va qonun ustuvorligini ta'minlash O'zbekistonda terrorizmga qarshi kurashning ajralmas qismidir. Hukumat tomonidan terrorizmga qarshi kurashda ko'rilayotgan chora-tadbirlar milliy qonunchilikka ham, davlatning xalqaro huquq bo'yicha majburiyatlariga ham mos keladi. O'zbekistonning terrorizmga qarshi kurashish va inson huquqlarini himoya qilish sohasidagi davlat siyosati ushbu sohalar bir-biriga zid bo'lmaydigan, aksincha, bir-birini to'ldiradigan va mustahkamlaydigan shart-sharoitlarni yaratishga qaratilganini alohida ta'kidlash muhimdir. Bu davlat organlarining terrorizmga qarshi kurashishga qaratilgan ruxsat etilgan qonuniy harakatlari chegaralarini belgilovchi tamoyillar, normalar va majburiyatlarni ishlab chiqish zaruriyatini keltirib chiqaradi.

Foydalangan adabiyotlar:

1. Васильев Л.Е. Борьба с терроризмом на пространстве ШОС: монография. М.: ИДВ РАН, 2017.
2. Путин заявил о международной мощи ШОС // НТВ. URL: <http://www.ntv.ru/novosti/1637984>.
3. Чуньков Ю.И. Терроризм, как способ осуществления глобальной политики // Слова и дела. 2014. № 24.

4. Сущность международного терроризма. Участие Республики Узбекистан в международных организациях по борьбе с терроризмом // Сайт Всемирной истории. URL: http://vsemirnaya-istoriya.ru/index.php?option=com_content&view=article&id=84:2011-12-26-12-52-58&catid=8:2011-12-26-12-33-18&Itemid=2.
5. Россия и Узбекистан убеждены в необходимости широкой антитеррористической коалиции // Газета.ги. URL: https://www.gazeta.ru/politics/news/2016/04/26/n_8560757.shtml.
6. Путин: РФ и Узбекистан убеждены в необходимости широкой антитеррористической коалиции // Сайт информационного агентства tass.ru. URL: <http://tass.ru/politika/3240480>.